

## ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:  
 Egész évre... 16 kor.  
 Negyedévre... 4 „

Helyben házhoz hordva:  
 Egész évre... 20 kor.  
 Negyedévre... 5 „

Vidékre postán szállítva:  
 Egész évre... 24 kor.  
 Negyedévre... 6 „

# TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétévi és  
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:  
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására  
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a  
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, nov. 21.

## Amig nem késő.

Nem vagyunk hivei a militarismus tultengésének s bár nem tartjuk, hogy csupán csak hátránya van annak, hogy az utóbbi időben olyan erősen megszorították Nagyváradon a katonai létszámot, viszont nem tölt el örömmel bennünket az, hogy a régi váron kívül egész városrészt foglalnak el a kaszárnyák.

A nálunk állomásozó csapatok óriási pénzforgalmat csinálnak; ez az egyetlen előnye, hogy olyan nagy katonavárossá avanceiroztunk.

Ezzel szemben rengeteg, erőnket megsze tulhaladó összeget fektettünk a kaszárnyákba, a melyeknek béréből korántsem tudjuk fedezhetni a fentartási költségek mellett a beépített tőkének amortizációs kamatait.

Nem hagyhatjuk figyelmen kívül még azt az igazságot sem, hogy a katonaság rohamos szaporítása igen érezhetően megdrágította Nagyváradon a megélhetést, különösen a piacot. Ezt erősen megérzi a polgárság, a melynek a megélhetési viszonyai pedig napról-napra rosszabbodnak.

Mindezeknek az összevetéséből önként következik, hogy nem vagyunk eltelve valami nagy lelkesedéssel a helyi katonai létszámnak eddigi nagy emelkedése iránt.

\*

Alig pár napja járta be a hazai sajtót az a hír, hogy a közös hadügyminiszteriumban már teljesen kidolgozták a tervezetét a cs. és kir. sorjalogezredek szaporításának s e szerint a jelenlegi 102 sorjalogezred létszámát 120-ra emelik fel. Az új 18 ezred legénységét nem a meglevő ezredekől veszik, hanem a 18 ezredbe szükséges legénységet a népesebb megyékből sorozzák s ezek között van Biharmegye is. Hogy hova osztják be állomásra ezeket az új ezredek, ez reánk nézve közömbös, azonban más körülmény is merült fel a sorjalogezredek szaporításával, a mi nagyon közölről érdeklő Nagyváradot.

Biztos értesülésünk van arról, hogy a sorjalogezred szaporításával egyidejűleg a *m. kir. honvéd gyalogezredek létszámát* is emelik, még pedig *négy új honvéd gyalogezredet állítanak fel.*

Ezzel kapcsolatosan szaporítani fogják a *honvéd kerületeket.*

Az I. honvéd kerület, a melynek Budapest a székhelye, óriási területet ölel fel s ehhez tartozik a Tiszántul egy nagy része is, Nagyváradal és Debreczennel. Az új kerület tehát az ország ezen részében állíthatnák fel, s így a kerület *székhelye* sem lehet más, mint *Nagyvárad* vagy Debreczen.

A kerületi parancsnokság elhelyezése nagyon fontos, mert ez nem egyszerű emelését jelenti a katonai létszámnak, hanem azt, hogy egy intelligens, magasrangú tisztekből álló csoporttal szaporodik a város lakossága.

Nagyvárad városa már sok olyan al-

kalmat elmulasztott, amikor eszélyes és gyors fellépésével előnyöket biztosíthatott volna. Tanulhatunk e tekintetben a szomszéd Debreczentről, a mely város olyan dolgokat is keresztül tud vinni, mint az egy éves önkéntesi iskolának időközben való áthelyezése.

Jól lehet, hogy igen sok körülmény amellett bizonyít, miszerint aligha jelölhetnek ki más várost a felállítandó új honvéd kerület székhelyéül, mint Nagyváradot, de a sok keserű tapasztalat azt bizonyítja, hogy ha nem igyekszünk a saját jó voltunkért, ügyesebb riválisaink mindent könnyen elhalásznak előlünk.

Egyik előnye Nagyváradnak, hogy itt van a honvéd hadapród iskola, továbbá a mostani fő-utcai honvéd lak-tanya, a kiürítés után, megfelelő helyiséget nyujtana a kerületi parancsnokságnak. Nagyvárad városa úgy sem kapja meg ezt az épületet ingyen, megvenni pedig aligha tudja.

Nagyvárad város agilis polgármestere eddig is buzgólkodott a város ügyei körül. Ebben a kérdésben is reá hármlik a kötelesség, hogy minél előbb lépéseket tegyen a tervezett új honvédkerületi parancsnokságnak Nagyváradon leendő elhelyezése iránt.

Vid—

## Fiumei küldöttség a minisztereknél.

A képviselőház mai ülése alatt Szápáry László gróf fiumei kormányzó vezetésével küldöttség járt Széll Kálmán miniszterelnöknél, Plósz Sándor igazságügyminiszternél és Lukács László pénzügyminiszternél. A küldöttség, a melynek tagjai voltak: Vio Francisco, Dall'Asta,

## A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

### Különcz gentry.

(Vége.)

Özv. Ujhelyiné meg volt teljesen elégedve e látogatásával, most már tudta, hogy Olga szívében a büszkeség fog felülkerekedni a csalódáson és hitte, hogy ezentul már nem zárja el szívét a felé közelgő boldogságtól. Homlokon csókolva figyelmeztette az idő előhaladására.

— Kedves Olgám, szavaid megnyugtattak, hiszek neked. Am ne felejtkezzünk el a reggeliről sem; gyorsan végezz toilletteddel és jöjj a verandára.

Azzal megcirógatva a szép arcocskát, nyugodtabban, mint jött, eltávozott. Amint kilépett leánya szobájából, szemközt talála magát Olivérrel, ki őt már rég keresé. Meglátva anyját, nem kevésbé csodálkozott, hogy az az örökké bús arc egy árnyalattal élénkebbnek látszik. Amig e kedves változást szemlélé és ennek okán gondolkozott, majd elfelejtkezett az üdvözlésről. Hirtelen lekapva fejéről a kalapot, ajkaihoz voná édes anyja kezeit e szavak kíséretében:

— Csókolom a kezdet anyáka! Hol voltál? — rég kereslek.

— Olgánál — felelt sietve és szinte türelmetlenül lesé fia ajkairól a szót.

— Éppen az Olgicza ügyében akartam veled értekezni sürgősen, azért kerestelek addig, amig fel nem tűnik beszélgetésünk. — Tegnap este volt nálam dr. Hetényi és este a kaszinóban megint szóvá tette: mikorra határoznád visitjét, hogy Olgának feltárja szerelmét?

— Édes fiam, — mondá Ujhelyiné, miközben Olivér kinyitotta a verandára nyíló ajtót, hol helyet foglalva a reggelihez csinosan telterített asztalnál, Olga megérkezéig tovább tárgyalták az ügyet — az nem mehet oly könnyen. Én rendkívül szeretem Hetényit, jobban, mint Boroszlajt; inkább is óhajtánám férjének, mint emezt. De ha Olga elé bocsátjuk, vele is, mint a többivel a legrövidebben végez. Ha reá volna bizva, ő bánkódnék, sirna addig, amig elpusztulna a bánatba; de én ezt nem akarom! Én meg fogom gyógyítani Olikámat és segítőtársul hívom Hetényit.

Olivér érthetetlenül függeszté anyjára szeméit és kérdezé:

— Nem értelek anyáka! Hogyan akared ezt? — Nem gondolod, hogy sikertelen vállalkozásba akarsz kezdeni?

Ujhelyiné összeráncolt szemöldökkel, szigoruan nézett fiára és egész hidegen mondá, anélkül azonban, hogy annak kérdésére feleletet adna:

— Légy szives kérlek Hetényinek a legelső találkozás alkalmával megmondani: kéretem ma délután öt órára. Tudom, hogy még a délelőtt folyamán találkoztok, azért egész

nyugodtan számíthatok délutáni visitjére. Éppen azért ti Olgával ma délután átkocsiztok Elzáékhoz, ugy is régen vár. — Remélem megteszed kérésemet?

Olivér sértve érezve magát anyja hüvös szavai által, a világfi előkelő nyugalmával felelt:

— Parancsod szerint.

Olivér a világ örömeit átélvezett dús tapasztalataival csak szük határokig tudott mozogni az anyatisztelet kötelességszerű, de fölemelő magasatos atmoszférájában. Igen gyakran kipattant oktalan dölyfösségből a világfi arroganciájára. A kora fiatalágában minden örömet, élvezetet fenéig ürtő fiatalember elvakultsága volt ez, kinek bár nagy műveltsége volt, de erősen háttérbe szorult, elnyomatott finom, jó nevelése. — Sokszor került édesanyjával ellenkezésbe és a közelgő viharfelhőket most is csak Olga csipkés, habféhér, tüneményszerű megjelenése tűzte el.

Délután öt órakor ott ült Hetényi doktor özv. Ujhelyiné antik művészettel berendezett szalonjában. Bár orvostudor volt, praksisát csak humanizmusból potomra üzi; a bihari dúsgazdag földesur nincs honoráriumra szorulva. Humanus jó szíve elhagyni készteté mulató gentry-félszékét. Eltávozva pátriájából, a szegény felvidéki tót nép földhöz ragadt nyomorán akart tudásaival és erszényével segíteni, a mi talán excentrikus ötletnek tetszhetik, milyet a sokat pihenő agy fundálhat

Lutsic, Stevenson, Pailio, Felitici és Poll, az igazságügyi palota építése dolgában jártak a minisztereknél, a kik válaszukban hangsúlyozták, hogy az új igazságügyi palota építésének szükségességétől át vannak hatva és biztosították a küldöttséget jóakaró pártfogásukról.

### Huzavona a horvát pénzügyi egyezményen.

A Magyarország és Horvát-Szlavon-Dalmátországek között létrejött pénzügyi egyezmény becikkelyezéséről szóló 1889. évi XL. törvénycikk hatályának újabb meghosszabbításáról szóló törvényjavaslat már elkészült s Lukács László pénzügyminiszter a ház elé fogja legközelebb terjeszteni.

Igy megy ez évről-évre; 1898-ban már végleges törvényt kellett volna alkotni, de úgy vagyunk vele, mint a kvótával: nem merünk hozzá nyulni, mert félünk tőle, hogy mi huzuk a rövidebbet, mint a kvótánál. Halogatjuk évről-évre; csak legalább addig halogatnák, míg akad egy erélyes pénzügyminiszter, a ki meg meri kötni az egyezséget, még pedig igazságsan; Horvátország terheinek fölemelésével.

Az új javaslat sablonos szövege a következő:

#### 1. §.

A Magyarország és Horvát-Szlavon-Dalmátországek között létrejött pénzügyi egyezmény becikkelyezéséről szóló 1889. évi XL. törvénycikknek hatálya az 1899. évi XLVII. törvénycikk 1. §-ban megállapított határidőn túl újabb egy évre, vagyis 1901. évi január hó 1-től december hó végéig meghosszabbítottatik.

#### 2. §.

Ezen törvény 1901. évi január hó 1-én lép hatályba s annak végrehajtásával a pénzügyminiszter bizatik meg.

Budapest, 1900. évi november hó.

Lukács László s. k,  
m. k. pénzügymin.

## ORSZAGGYÜLES.

### A főrendiház ülése.

Budapest, nov. 21.

A főrendiház ma Csáky Albin gróf elnökletével ülést tartott.

### A birtokos és gazdatiszt

közt való jogviszony szabályozásáról szóló törvényjavaslatához hozzá szolt Solymossy Ödön

báró. Fontosnak tartja a javaslatot bár azt hiszi, hogy a kormány tulságos reményt fűzött hozzá. Megfeledezett a javaslat a rokkant gazdatisztekről. Most a munkaképtelen gazdatiszt teljesen ki van szolgáltatva a gazdának s annak jószívűségére van utalva, esetleg szélszélyére. Helyesnek tartaná, ha a földmívelésügyi miniszter a gazdasági egyesületek igénybevételével dolgoztatna ki statumot s alakítana országos gazdatiszti nyugdíjintézetet. A magyar állampolgároktól külföldön szerzett oklevelet itthon érvényesnek kellene elismerni, egyébként helyesli, hogyha valaki bejön Magyarországra, szerezzze meg a magyar állampolgárságot, bár viszont az idegenből ideszakadt gazdatisztek humánus voltát és képzettségét nagyon dicséri. Egészen örömmel üdvözlö a törvényjavaslatot s kijelenti, hogy a földmívelésügyi miniszter iránt nagy bizalommal viseltetik, mert a mőta ő vezeti a földmívelésügyet, kiderült az ég.

Darányi földmívelésügyi miniszter a nyugdíjkérdés iránt nagyon érdeklődik, de azzal tisztában van, hogy az állami eszközökkel e kérdést megoldani nem lehet. Társadalmi uton kell ezt megoldani, de a kormánynak kötelessége ezt a mozgalmat támogatni és irányítani. Ő is azt tartja, hogy a meglevő nyugdíjintézetből lehet fejleszteni az országos jellegűt. Solymossy ama kívánalmával szemben, hogy a magyar állampolgár külföldön szerzett oklevelét itt ne kelljen nosztrifikálni, nem helyesli, mert ha nosztrifikálni kell az orvosi s más okleveleket, nincs ok, hogy a gazdatisztekkel kivételt tegyenek. Ő is barátja annak, hogy jó szakkönyvek jelenjenek meg, meg is jelent már több és ezentul is kiváló gondja lesz a szakkönyvekre. A törvényjavaslat főcélja, hogy minél tehetségesebb ifjak lépjenek a gazdatiszti pályára.

A főrendiház a törvényjavaslatot általánosságban elfogadta.

A részleteknél Solymossy Ödön báró több helyen módosításokat ajánl, azonban Darányi miniszter felszólalása után a főrendek a törvényjavaslatot részleteiben is elfogadták.

Az erdő munkásokról és a dohánytermelők és dohány kertészek jogviszonyáról szóló törvényjavaslatokat a főrendek — minden vita nélkül — úgy általánosságban, mint részleteiben elfogadták.

### A képviselőház ülése.

Budapest, nov. 21.

16 bizottságot választottak ma a Házban Perczel Dezső végig ülte az egész unalmas választást.

12 óra után áttértek Polónyi interpellációjára.

### A trónörökös nyilatkozata a horvát tartományi gyűlésen.

Polónyi Géza az iránt interpellálja a miniszterelnököt, hogy van-e tudomása arról, hogy a horvát tartománygyűlésen a trónörökös házasságáról szóló törvényt egészen külön tárgyalják, vitatják. A két ország közt fennálló közjogi egyezségek szerint a magyarországi törvények a horvát országgyűlésbe tisztán csak kihirdetés végett küldendők be. Ezért adja be interpellációját.

Szell Kálmán miniszterelnök: Az, amit a horvát ellenzék bizonyos agitáció céljából tesz, még nem a horvát országgyűlés ténye. Az törvénytelen dolog. A horvát bán absolute nem akarta e kérdést a horvát országgyűlés kompetenciájára elé vonni. Az ellenzékiek össze konfundáltak ezt a kérdést a hitlevéllel, mely igenis közöltetik a horvát országgyűléssel, mivel abban Horvátország integritásáról és autonóm jogairól van szó.

Polónyi Géza a választ tudomásul veszi.

Lukács László pénzügyminiszter törvényjavaslatot ad be több állami beruházás költségeinek fedezéséről, továbbá a Magyarország és Horvátország közti pénzügyi egyezmény becikkelyezéséről.

Holnap az osztályok sorsolása lesz napirenden.

## A katolikus körök feladata.

A katolikus körök országos szövetségének tegnapi nagygyűlésén minden tekintetben kiváló beszédet tartott dr. Andor György, a hercegprimás udvari papja. Ez a beszéd arra van hivatva, hogy az egész országban létező katolikus körök tevékenységének irányt szabjon és meg kell vallanunk, hogy ez a beszéd erre nagyon alkalmas. Nagyon helyesen indítványozta azért Palotay László kanonok, a ki a nagyváradai kath. kör képviselőjében vett részt a gyűlésen, hogy nyomtassák ki e beszédet és terjesszék minél jobban az egész országban.

Mikor megalakultak a kath. körök sok oldalról bizalmatlansággal találkoztak, mert politikai tényezőknak, eszközöknek tekintették azo-

ki; de talán még excentrikusabbnak tetszik az, ha tudjuk, hogy az ország minden részében mint vándorlélek, hasonló célzattal járt s nemes szívjóságából, fényes esze tudásából a szegény népek mindenféle gazdagon juttatott. Ez excentricitás minden esetre nemesebb, — és a legnagyobb igazsággal mondva ritkább is mint a kártya-asztal melletti hajnalig tartó hazárdirozás, ami mindennap újra kezdődik s utóvégre is a sima márvány asztallap feneketlen usztató folyamává változik, amin eluszik a gavallér gentrynek még a felső gonyája is. A simán fénylő márványlap feneketlen mélysége nyeli el az ősi birtokot, kastélyt, lovakat mindent a mimbuszt adott a gentrynek. A nimbuszától megfosztott vérbeli gentry aztán egy pisztoly csattanással adja meg az utolsó akkordot a vigjátékból lett tragédiához.

A melyiknek szívéből a salak közül még a hitnek egy gyöngye kis sugara világít, az ágrólszakadt madárként gubbaszt romjain, míg hitének halványan pislákoló sugara fényt nem vet agyára is, minek világánál megtudja, hogy még itt e földön is van egy más élet: az, a mely a munkánál kezdődik. Valami könnyű operettáriát fityörészve fejébe csapja vaddisznósértés kalapját, magára huzva megmentett vadászubbonyát, beállit a vármegyere, hol megkapja a kegyelem diurnista-kenyerét.

Akad a gentryk közt olyan is, amelyik többre becsüli a komoly tudást, a becsületes munkát a könnyelmű dáridónál. Ez az unikum

teletömi a szívet népboldogítási eszmékkel, agyát rengeteg tudománnyal és elindul tanulmányutra; pátriájában még valami habos pongyolaselyemszallagjai sem tudnák hosszabb időre kötve tartani. Tanulmányozza, megismeri a magyar haza minden nemzetiségű lakóját; ahol rövid időre megjelenik nagy szívének üstökös fényben tündöklő sugarai, világosságot, derűt lopnak a legsötétebb lélekbe is. A szegény népet keresi és ott segít, ahol legnagyobb a nyomor. Nem veti meg a vándorló tótot, a hazátlanul kóborló rongyos cigányt sem, ki a vérbeli gentry előtt csak akkor számottevő valami, ha a háromnapos heje-hujákon megszakítás nélkül muzsikálja gyönyörű nótáit: — s jukszot csinál belőle, ha a szegény cigányprimás véresre hegedült ujjait százbankókkal kötözgeti be. . . De ha a szegény rongyos cigányasszony, karján a láztól gyötört, kicseresedett ajku kis gyermekével segítségért, talán orvosságért könyörög: ne adj Isten! a hazájába kergetik — a mindentűnne kivert hazátlanul bolyongókat.

... Az a gentryunikum, aki maga is bolyongóvá lesz, hogy az ország minden részében elszórt szegény népek juttathasson az Istentől adottakból: ez dr. Hetényi Árpád. — És ez az aranyember vágyik az Ujhelyi Olga szívére.

Özv. Ujhelyiné nem csalódott, mikor egész bizalmát e nemesen érző embernek minden egoizmustól ment, páratlan jó szívébe vetette. Mikor Ujhelyiné elmondta leánya kis szivregényét,

remegett, félt, hogy Hetényi feláll és örökre bucsuzik. De ez nem vette kalapját és ajánlotta magát; csendesen ülve maradt helyén s minden töprengés nélkül — mintha egész rendjén valónak találta volna a hallottakat — a legnagyobb tisztelettel kérte fel Ujhelyinét segítő, szövetségestársának. . . Mily boldog volt a jó anya, midőn ráhajolt kezére az a nemes fő és csókot lehelt reá az a becsületes ajak, mintegy pecsétjeként előbbi szavainak, melyek tiszta csengéssel boldog rezgésbe hozták az anyaszív fájó hurjait.

— Nagyságos asszonyom nem tudom miáltal érdemeltem ki nemes és megtisztelő bizalmát; de boldoggá tett nagyon. Kegyes segédelmét és szíves támogatását kérném arra nézve, hogy meggyógyíthassam s meghódíthassam Olguskát a magam és — itt egy féltő pillantást vetett Ujhelyinére, mintha már is az osztokodásnál tartának — nagyságos asszonyom számára.

Ha szíve érzését követhette volna Ujhelyiné, bizony éppen olyan szeretettel össze-visszacsókolt volna most Hetényit, mint kedves leányát Olgát szokta.

E naptól kezdve Hetényi doktor rendes napi vendége lett a verandás nemesi kuriának, melynek külseje kedvesen csinos ósdi kinézéssel bírt, belső kinézése azonban annál diszesebb fényvel pompázott. . . A bihari szép doktor; — amint ott neveztek — mindég kellemes időben tudott érkezni; ez volt előnyeinek egyike.

kat. Ma már e tekintetben javultak a viszonyok, de még mindig nem karolja fel a közönség annyira, amennyire ez az intézmény megérdemelné. És ennek egyik legfőbb oka a tájékozatlanság. Ezt eloszlatni s a kath. körök iránt nagyobb érdeklődést kelteni szerte az országban — közvetett célja e talpraesett beszédnek.

Es erre szükség van mindenfelé, — a többi közt — Nagyváradon is.

Néhány héttel ezelőtt protestáns-egyesület alakult városunkban. Elnökévé megnyerték Ritoók Zsigmondot, a kir. tábla nagy tekintélyű elnökét s tagja az egyesületnek minden protestáns vallásu magasabb állásu állami vagy törvényhatósági tisztviselő.

Vajjon tapasztaljuk-e ezt a buzgalmat a kath. vallásu tisztviselők részéről?

Ilyen mértékben — meg kell vallanunk, hogy nem. Pedig öt esztendő alatt meggyőződhetek róla, hogy a kath. kör nem politikai intézmény.

Az ilyen beszédek, mint az Andor György és a kath. köröknek a kijelölt irányban való agilis működése alkalmasok arra, hogy teljesen eloszlassák a jó indulatu kath. embereknek idegenkedését.

Lapunk tegnapi számában fővárosi tudósítónk távirati értesítése nyomán megemlékeztünk már röviden e beszédéről, de az eddigiekben felhozottak alapján szükségesnek tartjuk részletesen adni Andor beszédét.

Beszédje elején megemlékezik a szónok a sikerekről, miket eddig felmutatott a kath. körök működése, s ezek közt első sorban arról, hogy a kath. körök neveltek hitvalló kath. férfiakat, emelték a kath. öntudatot és sok helyen — mert sajnos erre is volt szükség — a bátorságot.

E bevezető rész után így folytatja a szónok:

Katholikus körünk csak úgy éleszthetik a bátorságot, ha mennél nagyobb számú és tömöttebb seregekben lépnek fel és ha tagjaikban — követve a fővárosi liberális elveket valló klubok példáját — az összetartozandóság érzetét, a magán és közügyekben való szolidaritást mennél hathatósabban ápolják. Buzgóbb apostolkodást kell tehát folytatnunk, körreinknek számát és tagjainak sorait erőteljesebben kell szaporítanunk, hódító utra kell indulnunk. Ez a legelső feltétel ahhoz, hogy a hitélet a nyilvánosságba kiáradhasson. Mennél

többen vagyunk, annál nagyobb hatalommal fogunk rendelkezni és annál nagyobb vonzóerővel foghatni a hitélet a nyilvános társadalmi életben.

De ezzel távolról sem akarom azt mondani, mélyen tisztelt nagygyűlés, hogy a katolikus köröknek számbeli erőssége már önmagában elegendő a társadalomnak keresztény szellemű átalakításához. Mit is használna az, ha nagyszámú s népes körök hálózának be az egész országot, de ha azokban csupán játék folynék és szórakozás, mulatozás járna? A tömeg, ha imponál is, csak anyagi tényező és legfeljebb negatív semleges eredményre vezethet — elhárítja az utból a legnagyobb akadályt — a katolikus félénkséget és gyávaságot, de többre nem képes. A katolikus körök pedig ennél nagyobb és fontosabb teendőkre vannak hivatva: pozitíve, tevételesen kell azon munkálkodniok, hogy hitélet hassa át a magyar társadalmat. Ezt a tevételeges munkát két feladat teljesítésében látom megoldva. **A katolikus köröknek terjeszteniök kell a katolikus műveltséget és vezetniök kell a katolikus szociális akciókat.** A katolikus műveltséggel kell első sorban is meghódítanunk a magyar társadalmat. A műveltségnek leglényesebb alkotó elemei — az eszmék és ezek képezik egyszersmind a társadalomnak összekötő kapcsait is. Miként a házakat gerendák, a hidakat ivetek: úgy a társadalmat eszmék tartják össze. Ha a jelen társadalmat akarjuk átalakítani, akkor mindenekelőtt összekötő kapcsait a keresztényellenes eszméket és világnézetet szedjük ki, tegyük helyébe a katolikus eszméket és ezekre építsük az új, a keresztény társadalomnak magasztos domját. Katolikus körreinket ezért központokká kell tennünk, melyekből a katolikus világnézetnek, a katolikus eszméknek és igazságoknak fénylő áramai ömöljenek ki a magyar társadalomba.

Más módon fogják természetesen az eszmeáramlatokat magukból kibocsátani a nagyobb városi körök, melyeknek tagjai nagyobbára az értelmiségi osztályokból sorakoznak s más módon a kisvárosi és falusi körök, melyekben a nép tömörül. A városi köröknek főfeladata a magyar intelligens osztályoknak félműveltségét leküzdni és a teljes, a felvilágosodott katolikus műveltséget megadni. Ha egy pillantást vetünk mai társadalmunkra, az eszes lényt még a katolikus emberben is sokszor nagyon degradedva fogjuk látni. Nem gondolkozik a maga eszével, hanem a liberális zsurnaliszták fejével s azért nem is cselekszik szabadon, önállóan hanem szuggesztív hatása alatt. A modern magyar intelligencia jó része elveszítette gondolkodási szabadságát és a közvéleményt alkotó zsurnalisztika rabságába jutott. Ebből a szo-

moru állapotból katolikus körreinknek kell a magyar intelligenciát kiszabadítani, reá kell ismét segitenünk katolikus férfainkat az önálló, a józan ész, a tárgyilagos tények és igazság szerint való gondolkozásra.

A teendőknél tág tere nyílik meg itt városi körreink előtt. Az összejövetelek, az eszmecserék, a felolvasások, a társasvacsorák számtalan alkalmat nyújtanak a papságnak és a katolikus műveltségben otthonos világi férfiaknak, hogy e művelő és felszabadító hatást kifejhessék és a katolikus körök tagjait a keresztény műveltség apostolává képezzék. Csak nem kellene elmulni hagyunk a bőven kínálkozó alkalmat. A katolikus körök termeiben nem kellene csupán játékkal foglalkozni, hanem eszmecserét is lehetne folytatni; a felolvasásokban nem kellene mindig a hölgyek szórakoztatását szem előtt tartani, hanem a társadalmi és tudományos kérdéseket lehetne vonzóan fejtegetni, a társasvacsoráknál, melyek fölötte hathatósan élénkíthetnek a körök életét, nem kellene csak személyes érdemeket legyezgetni, hanem katolikus eszméket és gondolatokat lehetne értékesíteni. Míg azonban e városi körökben a katolikus eszmék áramlata elé a félműveltség és az önálló gondolkodás hiányossága nem egy akadályt gördít, addig a **kisvárosi és falusi** körökben a nép mohó vágygyal szívja magába a katolikus műveltséget. Azért nem habozom kimondani, hogy jelen viszonyaink között a falusi köröktől többet és eredményesebb munkát várhat a megújuló társadalom, mint a városi köröktől. A keresztény társadalom alapjait különben is a népben kell megvetnünk. Ezeket az alapokat azonban csak a keresztény műveltség teheti erőssé, szilárdakká. Mert a keresztény műveltség nemcsak hatalmassá teszi a népet, felszabadítván benne a szunnyadozó erőket, nemcsak gazdaggá teszi, visszaszorítván rossz szenvedélyeit, hanem világosságot is nyújt neki, mely bevilágít a természet rejtekeibe éppen úgy, miként a vallás régióiba.

A katolikus egyházon kívül eső tényezők egyre jobban hangoztatják a népműveltség emelésének szükségességét. Népegyetemeket alakítanak, gazdasági és egyéb ismereteket terjesztő felolvasásokat és oktatásokat rendeznek.

A katolikus népköröknek azért nem szabad késedelmeskedniök, hanem meg kell kezdeniök a munkát, hogy megelőzzék a keresztényellenes, vagy legalább is szintelen művelődési törekvéseket. A felolvasások, előadások és összejövetelek rendezése mellett a katolikus népköröknek különösen a könyvtárak berendezésére és használatára kellene nagy súlyt fektetniök.

A katolikus körök már a keresztény műveltségnek ápolása és terjesztése által is nagyfontosságú szociális feladatokat teljesítenek. De válságos társadalmi viszonyaink, melyek egyre szűkebbé a közgazdasági ellentéteket élesítik ki mindinkább, addig másrészt az ellentétek kiegyenlítésére legalkalmasabb tényezőnek, a katolicizmusnak működését törekcsenek egyre jobban bénítani. A katolikus körök elé még nagyobb **szociális célokat** tűznek ki. Katolikus körreinknek meg kell ragadniok a **katolikus szociális tevékenység irányítását** és vezetését a magyar társadalom egész vonalán. Nem úgy értem ezt, hogy a katolikus körök maguk végezzék a sokoldalú szociális munkát, hisz a szociális szükségletek oly számosak, hogy ezek kielégítésére egy szervezet nem vállalkozhatik. A szociális akció irányításában és vezetésében azt tekintem a katolikus körök feladatának, hogy megadják az impulzusokat, a lökéseket a szociális intézmények létesítésére, hogy rátereljék a figyelmét a kiáltó szociális szükségletekre és megjelöljék egyszersmind az utakat és módokat azok orvoslására. A körnek központjából minden irányban kiindulnak a sugarak: úgy kell katolikus körreinknek a szociális tevékenységet minden irányban megindítaniok. Katolikus körreink adták meg az üsztönzést arra a nagy mozgalomra, mely már is oly szép eredményeket mutathat fel a keresztény Hitel- és Fogyasztási Szövetkezetek alakításában. Ehhez hasonló tevékenységet kell a katolikus köröknek folytatniok a többi másirányu, kulturális és karitatív jellegű intézmények létesítése és fejlesztése körül.

A katolikus köröknek kell arról gondos-

Olyankor toppant be rendesen, mikor szívében már mindegyik titkosan óhajtott a jövetelet. Kellemessé, hasznossá — nélkülözhetetlenné tette magát. Olgának sosem bókolt, emiatt nagyot uőtt értéke a leány szemeiben. Különben Olga előtt az első pillanatban sympatikus volt a népboldogítás fenkölt eszméje és gyakorlása miatt. Amiért mások különcznek tartották, azzal hódítja meg szerelmét.

Bár szerelmes volt, mint egy középkori troubadur, vagy, mint egy jelenkori érettségi előtt drukkoló gymnázista, szerelmét azonban a legmesszebb menő udvariasság hüvös álarcza mögé rejté, szíve pedig izzott a forróságtól. Nem akart szerelmével hódítani, mert tudta, ismerve a nemes leányszívet — hogy ahol már egy férfi eljátszotta szerelmét, becsülését, ott egy másik hiába kopogtat a szerelem drága portékájával. Egyéniségével akar hatni. Előbb hódítani akart, hogy azután ő hódoljon szívének királynöje előtt.

Olga szívesen is időzött társaságában, de hogy már mily nagy helyet foglalt el szívében, arról sejtelve sem volt. Míg egy délután, mikor az óramutató rég túlhaladt a római ötösszámon, megtudta, hogy szíve ismét ébren és édes türelmetlenséggel vár valakit.

Másnap az udvarias doktor ragyogó szemekkel olvasta ki egy gyönyörű kék szempárból az előbbi délután lázas várakozását. Most már szabad volt szemeinek ragyogni; már ő is eláruhathat valamit . . . Ezentul nemcsak a dél-

utáni öt órától akart hiányozni Olgának, de azt akarta, hogy szépséges tündére a napnak minden órájában várja. Most már napközben is ment és mindig bizonytalan időben. Mikor Olga legelőször délelőtt meglátta, arca lángbágyult és a meglepetéstől szólni sem tudott. S így ment ez tovább. Az ilyen édes sejtésekből lesznek a bizonyosságok, a bizonyosságokból a meggyőződések. Addig, amíg a szívekben fokozódó, növekvő érzelmek szüknek találják medroket és kitörnek. Ebből következik aztán, hogy két szerető szív egymásra borulva édes önfeladtságba merül; miből több édes-bájos szerelmes intimitás származik.

. . . Most már Ujhelyiné sem tudta leparancsolni szíve követelő érzéseit, keblére szorítva a bihari különöz doktor fejét, még mindig üde ajkaival forró csókokkal halmozá el a szép férfiarcot — a kívánatos anyós, kit gyötrelmes szenvedései nem tudtak megtörni.

Igy varázsolt Hetényi az Olga szívébe tündértavaszt lombhullató, hervadó őszre. Vitte is haza lángolón szeretett asszonyát a biharországi tündérvilág királynőnek . . . Egymáshoz simulva, összelelkezve, szívekben boldogságos érzésekkel, halkán fohászkozva, szemlélik a bihari havasok fehéren fénylő csucsait.

kodniok, hogy a *Szent Vincze-egyesületek*, a *katholikus munkásegyletek*, a *tanonczotthonok*, a *legényegyesületek*, *patronázsok* mennél általánosabb felkarolásban részesüljenek és mennél szélesebb rétegekben elterjedjenek. Nem mulaszthatom el a mélyen tisztelt nagygyűlés figyelmét felhívni a szociális akciónak egy nálunk eddig teljesen elhanyagolt terére: a *községi és városi ügyek előmozdításának* terére. Ami a községében, a városházában történik, az nem politika, de nagyon is közelről érinti a társadalmi érdekeket. Katholikus köröknek ez irányban is kellene már valamit tenniük. Nem vall erőteljes életre, ha e térről katolikus körök egészen visszavonulnak; nem egészséges állapot jele az, ha megtörténhetik, hogy ugyanazok, akik katolikus körök alapításában részt vesznek, a városi ügyek intenzívebb felkarolására még külön felekezeten kívüli városi köröket létesítsenek, mintha a katolikus körök képtelenek volnának a községi ügyeket áldásosan előmozdítani, mintha a keresztény eszméknek a községéhez semmi közük sem volna. Ne engedjük át tehát a községi akció irányítását a különböző liberális szellemű kluboknak és kaszinóknak, hanem vegyük ki részünket ebben a nagy horderejű munkában.

E szociális tevékenység vezetése által katolikus körök lényegesen hozzájárulnak a hitélet emeléséhez. Méltán ítélte el Róma az amerikanizmusnak azt a tévelyét, mely passzív és aktív erények között tesz különbséget. De ez a tévely is nagyban hozzájárult annak az igazságnak hangsúlyozásához és kidomborításához, hogy minden erény tevékenységet jelent, hogy a katolikus hitélet tevékenység nélkül nem képzelhető. És ha valamikor, ugy bizonyára napjainkban kell azt a tevékenységet teljes erővel kifejtenünk, melyet a keresztény erények, de különösen a szeretet és az igazságosság erényei megkivánnak. A szociális tevékenység pedig éppen a szeretet és igazságosság erényeinek tevékenységében áll. Mi magyar katolikusok sokáig úgy viselkedtünk mintha egyszerre akartunk volna tenni is, meg nyugodni is, élni is és aludni is. Ebből a tunyaságból, közönyös-ségből és határozatlanságból a katolikus köröknek kell végre felrúzniok a magyar katolikusokat.

Fölkeltve a szociális kötelesség tudatát, a katolikus körök vannak hivatva odaadó áldozatkész lelkes szociális tevékenységre ösztönözni a magyar katolikusokat.

Szociális tevékenység, ez legyen tehát a katolikus köröknek jelszava!

A bátorság ébresztése, a katolikus műveltség terjesztése és a szociális tevékenység irányítása az a hármastendő, ami által a katolikus körök céljukhoz, a keresztény társadalom megalkotásához közelebb juthatnak, ami által a kereszténységnek a nyilvános közéletben is érvényt szerezhetnek. A *kereszténység* Krisztus Urunk rendelése és akarata szerint *nem üvegházi növény*, melynek a templomban, a sekrestyében való ápolását üdvös dolognak lehetne tekinteni, de amelyet a közterekre, ahol az emberi érdekek szele fujdogál, nem volna szabad kivinni. A kereszténységet mustármag gyanánt hozta a világra az Udvözítő és ennek a mustármagnak kűnn a nagyvilágban, a szabadban, ahol a viharok és zivatarok járnak, kellett terebélyes fává fejlődnie és ágait mindentűvé kiterjesztenie, hogy árnyékban folyják le úgy az összes emberiség történelme, valamint az egyes emberek nyilvános és magánélete. A *kereszténység nem mécses*, mely csak a szentélyben az oltár előtt lobog, misztikus fényt terjesztve, de amelyet a templom falain kívül manapság már nem lehet világító eszköz gyanánt használni. A kereszténységben *tűz-oszlopot* adott a Megváltó a föld lakóinak, hogy lobogjon a világon mindenütt, nemcsak a templomban, hanem a nyilvános társadalmi életnek minden terén; tűz-oszlopot adott, hogy lángjával bevilágítsa az élet minden útját és szikráival meggyújtson minden lelket és szívet. Ennek az isteni rendelésnek és akaratnak végrehajtói kell, hogy legyenek a katolikus körök.

## A szatmári kivégzés előtt.

— Saját tudósítónktól. —

Szatmár, nov. 21.

Egy évvel a büntett elkövetése után és fél évvel az esküdtzéki tárgyalás után Papp Bélával ma kora reggel tudatták nem nyilvános ülésen, hogy huszonnégy órán belül, hacsak az utolsó pillanatban kegyelem nem érkezik, halállal fog lakolni büneiért. Büntársának, Zsoldics Mihálynak a király megkegyelmezett. A földesur függni fog, a juhász örökös rabságot szenved. Papp Zoltán szóra sem érdemes.

Papp Béla tehát ma reggeltől holnap reggelig nem terhelt, nem vádolt, hanem Baly Mihály kliense. Ennyi és nem több. Holnap reggel pedig kivégzett ember lesz. Végrehajtják nyakán az igazságot. Erkölcsi halottá büne avatta, a fizikai halált a hóhér eszközli.

Épp az nap érkeztek a bűnügyi iratok a kuriától, a mely napon, egy évvel előbb, Papp Elemér vére folyt. Félév kellett ahoz, hogy az ítéletet meghozzák, s ujjabb félév, hogy az ítéletet végrehajtsák.

Papp Bélának éppen egy félesztendeig kellett várakozni, míg megtudta a mai ítélethirdetés alkalmával, hogy nincs kilátása. Abszolúte semmi kilátása. Hogy mit jelent a halálra ítéltre a félesztendei megvárakoztatás, arról szörnyű dolgokat tudnak beszélni a szatmári törvényszék fogházőrei.

Mondják, hogy VIII. Henrik idejében 70,000 tolvajt akasztottak fel. De egyik halálra ítéltnek sem kellett félesztendeig várakozni a kötélre.

\*

A városban mindenkit a szörnyű bűnügyi szenzáció foglalkoztat. A hóhér tegnap reggel óta itt van pribékjeivel. Bali Mihály nem keresi, de nem is kerüli a nyilvánosságát. Tegnap beült egy sörcsarnokba s ott valósággal ünnepezték. Sokan dicsekedve emlegették, hogy beszéltek vele s hogy a hóhér ur-ral kezét is fogták.

A vármegye sörcsarnokában egyik vidéki uriaszony valóságos tiszteletet tett a hóhérnél. Azzal az ürügygel ellitott be hozzá, hogy ő is tulajdonai, tehát földije. Kérdezte tőle, mi újság otthon, hogy vannak az ösmerősök? stb. A hóhér a magyar paraszt nyugodt tempójában válaszolt.

— Köszönöm szépen, nincs semmi bajunk, megvagyunk valahogy stb.

A körülötte ülőknek pedig elpanaszolta, hogy a gyomra sehogy sincs rendben, mióta meghült, de azért két éjen át utazott, hogy idejében jelen legyen. Egy kis statisztikával is szíves volt szolgálni; Papp Béla a tizenhetedik kliense.

— De őt, mordta, még nem számítom, majd akkor, ha tul leszünk rajta.

— Ön, jegyezte meg egy szatmári polgár, könnyebben tul lesz rajta, mint Papp Béla.

— Hát az igaz, hogy nekem könnyebb a sorsom.

\*

Papp Bélához Rác református lelkész megy be, aki utolsó óráiban vigasztalásban részesíti. Mást nem bocsátanak a siralomczellába. A kíváncsiak tömegét attól, hogy a halálra ítéltet molesztálják, teljesen elzárják. Legfeljebb azt engedik meg, hogy ha valaki rokonságából hozzá kíváncskoznék, látogathassa meg. Ezek is csak úgy mehetnek be hozzá, ha Papp Béla óhajja a találkozást.

Ránézve legborzasztóbb jelenet lesz, mikor Bali Mihály, a hóhér bemegy hozzá, hogy megnézze milyen emberrel kell neki végeznie.

A halálos ítélet végrehajtása kora reggel hat és hét óra között történik meg. Papp Bélát a börtönőrök kísérik le emeleti czéllájából, ahonnan egyenesen vezet az ut a kis udvarra. Ott még egyszer felolvassák előtte az ítélet rendelkező részét, azután átadják a hóhérnak, a ki a Papp Béla kezét, lábát pribékjeivel megköti s állítja a delikvenst a bitófa alá.

Az ítélet végrehajtásánál csak a törvény emberei, egy század katonaság és igen kevés jeggyel bebocsátott férfiú lesz jelen. Ezek is jórészt hírlapírók lesznek.

A halálra ítélt rokonai közül senki sem lesz jelen. A védőügyvédje sem. Tudatta is a törvényszék elnökével, hogy nem kívánja látni a borzalmas aktust.

De ma kevés embernek van olyan, zaklatott nehéz napja, mint éppen Kelemen Sándor dr.-nak. A nap nagy részét ott tölti a siralomházban boldogtalan védence mellett, ki már hónapok óta arra kéri ügyvédjét, hogy a kivégzés esetén vállalja el egyetlen gyermekének gondnokságát.

— Erre nem kerül sor, biztatta az ügyvéd.

— Én el vagyok rá készülve, mondotta az elítélt.

\*

Érdekes, hogy holnap, a kivégzés napján lesz Papp Béla ingatlanainak bírói árverése Batiz község házánál. Ez volt az ő kedves birtoka s hogy ezt megtarthassa, követte el a szomorú testvérgyilkosságot, melyért holnap oly szörnyen fog lakolni.

\*

Zsoldics Mihály, a gyilkos juhász, aki Papp Béla rábeszélésére agyonlőtte Papp Elemért, holnap, vagy holnapután meg fogja tudni, hogy kegyelmet kapott s büntetése életfogytig tartó feyházra változott át.

Zsoldics különben mindig nagyon bizott a kegyelemben. Örökösen emlegette:

— Nem én vagyok az igazi bűnös, Papp Béla az. Bűnre erőszakolt engem. Nagyon hiszem, hogy nem lesz olyan a büntetésem, mint az övé s kegyelmet kapok.

— Hát aztán azt hiszi kend? — mondja neki a fogházban védő ügyvédje, hogy a kegyelem annyit jelent, hogy mindjárt s szabad lábra mehet.

— Tudom én azt tekintetes uram, hogy nem engednek el.

— Életfogytiglan tart helyette a büntetése.

— No majd elengednek abból. Nem igen leszek én itt tíz-tizenöt esztendőnél tovább.

— Bizzék csak kend a legjobban!

Bizott is mindig Zsoldics Mihály. Czéllájában állandóan nyugodtan viselkedett. Egész nap ül, alig áll fel egy-két perczre. Mindig a bibliát és erkölcsös könyveket olvas. Olykor csendesen, dudolva énekel, majd imádkozik.

A felesége minden héten egyszer elmegy hozzá látogatóba. Olyankor egy fogházőrmester van velük s annak a jelenlétében beszélgetnek.

A felesége mindig vigasztalja:

— No csak bizzál az Istenben! Megkegyelmeznek neked. Gondolj ránk ha nincs erőd. Én és a gyermekeid imádkozunk érted.

Együtt jól kisírik magukat s mikor az őrmester jelenti, hogy most már vége a beszélgetésnek, Zsoldics soha nem mulasztotta el megkérdezni távozó feleségétől:

— Igaz, anyjuk, hát a juhokkal mi van...

A juhokat különben gyakran emlegeti. Olyankor mindig azt mondja:

— Hej, jobb volt a juhok mellett étlen-szomjan éjjel, mint itt a zupa mellett nappal.

Arca semmit sem változott. Csak olyan jól néz ki, mint a végtárgyaláson. Piros, pozsgás az arca, gondosan kipödört bajusza.

Valamelyik nap figyelmeztették:

— Zsoldics minek ül annyit, miért nem járkal egy kicsit.

— Nem járkalok! Addig inkább imádkozom. *Az volt a baj, hogy ezelőtt nem sokat imádkoztam.*

\*

Ma reggel hét órakor hirdették ki a meggyilkolt Papp Elemér gyilkosainak bűnügyében az utolsó ítéletet a törvényszéknek az új bűnvádi eljárás rendelkezése szerint zárt ülésében, amelyen a hivatalos személyeken kívül csak a vádlottak és a védők lehettek jelen.

Mindenekelőtt a bűnsegédségért nyolcz évi fegyházra elítélt Papp Zoltán, a megölt Papp Elemér s a gyilkos Papp Béla unokatestvére előtt hirdették ki, hogy a kuria a semmiségi panaszt elvetette s büntetése jogerőssé vált.

Most szuronyos börtönőrök bevezették Zsoldics Mihályt és Papp Bélát, akit ma először öltöztettek darócra rabruhába.

Galba törvényszéki elnök közli velök, hogy semmiségi panaszukat a kir. kuria elvetette Zsoldics Mihálynak a király kegyelmet adott (Zsoldics arcán meglátszik az öröm s mintha Papp Béla is reménykednék) s büntetését életfogytig tartó fegyházra változtatta.

Zsoldics boldogan kéri ügyvédét, hogy mondjon helyette köszönetet a királynak.

Most Papp Bélához fordul Galba elnök. Semmiségi panaszát a kuria elvetette s így jogerőssé vált reá nézve a Papp Elemér meggyilkoltatásáért, mint felbujtóra a szatmári esküdt-bíróság által kiszabott halálbüntetés. Kegyelmi kérvényére a legfelsőbb elhatározás, hogy ő Felsője a király az igazságszolgáltatásnak szabad folyást engedett.

Papp Béla ridegen hallgatja az ítéletet. A halál szónál megrázkódik.

„Átadom az elítéltet az ítélet végrehajtása végett a kir. ügyészségnek”, szól az elnök.

Papp Béla felveti fejét. A börtönőrök elvezetik.

### Papp Béla és az ujságírók.

Szatmár, nov. 21. (Saj. tud. táv.) Papp Béla ma délelőtt több ujságíróat hivatott magához a siralomházba. Szemei mélyen be vannak esve s halál-sápadt. Az ujságíróknak kezet nyújtott s a következőket mondotta zokogva: „Apámat sohasem szerettem, anyámat imádkoztam, már el voltam adósodva, mert apám szívtelen fukar ember volt. Árpád öcsémet apám kerestette Amerikában s mikor nem találták, azt mondotta: Had' pusztuljon! De anyám, az én áldott jó anyám, kinél nincs jobb asszony a világon, folyton sirt.” Ekkor az egyik ujságíró közbeszólt, hogy ne fárassza magát.

— Mindegy ha fáradtan vagy tánczolva megyek is az akasztófára, felelte. Végrendeletében a kötelet atyjának hagyományozta. Délután az ujságíróknak névjegyeket küldött, kifejezván sajnálatát, hogy már holnap nem olvashatja a lapokat.

### Ninesen deficit.

Nem az a boldogtalan, akinek semmije nincs, hanem akinek semmije van. Pulszky Gusztó észjoga stílusában ugyanis legjobban vanlagos nincsnek lehet definiálni a deficitet.

Budapest székes főváros kasszáját a nyáron szállították át új helyére s ez alkalommal alig bírták felhuzni a gépek az emeletbe.

Ott függött egy egész éjszaka a nagy vas láda a levegőben s a nép, az istenadta nép, nézte nagy áhitattal a nehéz kasszát.

Most kisült, hogy a kassa nem a pénztől, hanem a deficitől volt nehéz, végződven az ilyei költség előirányzat harmadfél millió hiánnyal.

És most mit gondolnak nyájas olvasóim, mit tett Budapest?

Szinte hallom az egyhangú választ, hogy elcsapta a diurnistáit és felemelte 10%-kal a pót adót. Ez csak természetes!

Pedig nem azt tette.

Röstellem, de leirom.

Se diurnistát el nem csapott, se pót adót ki nem vetett, hanem kijelentette, hogy az építkezéseket beszünteti egy évre.

Rettenetes! a XIX. század végén ily retrográd határozat. Hát van ennek a városnak érzeke a haladás iránt?

Meg érdemelné igazán, hogy elcsapják a helyéről s a mi városunkat tennék oda. Minket áthatott a haladás szükségének érzete s haladásunkban nem tart fenn sem a diurnisták, sem az adófizetők teste.

Keresztül vágunk rajta s megyünk előre, mert mi kérem nem holmi Budapest vagyunk, hanem Nagyvárad.

### A gör. katolikusok ünnepe.

Belényes, nov. 21.

A magyar kereszténység 900 éves fordulójára alkalmából tudvalevőleg a hazai gör. katolikus egyház nem ünnepelt együtt a róm. katolikus egyházzal és híveikkel, hanem az Unió kétszáz éves fordulójával együtt tartják meg a nevezetes ünnepet.

A nagyváradi gör. kath. egyházmegye papsága és hívei ezen nagy ünnepet tegnap és tegnapelőtt ülték meg Belényesben. S az ünnepségen nemcsak Pável Mihály püspök és az egyházmegye kiváló vezéregyéniségei, hanem Radu Demeter lugosi gör. katolikus püspök is, mint Pável püspök vendége részt vett.

Kedden utaztak Nagyváradról Belényesbe Pável Mihály v. b. t. t., nagyváradi gör. kath. püspök, Radu Demeter lugosi püspök, dr. Laurán Agoston püspöki helynök, pápai praelátus, Sarkadi Tihamér, Nyess Mózes kanonokok, s az alsóbb papság közül többen.

Kedden délután a polgári leányiskolában szorosán egyházi jellegű ünnepély volt, a melyen a növendékek verseltek, énekeket adtak elő igen sikerülten. A hangverseny végével Radu Demeter püspök szép beszédben méltatta a nagyjelentőségű évfordulót, a görög egyház csatlakozását s különösen kiemelte Pável Mihály püspök fenkölt gondolkozását és kiváló érdemeit. A szép ünnepélyen az egyházi méltóságokon kívül Belényes előkelő közönsége nagy számmal volt jelen.

A jubileumi ünnepély alkalmából a magas vendégek tiszteletére fényes kivilágítás volt a községben. Az egyházi középületek és igen sok magánház impozánsul ki volt világitva.

A tulajdonképeni jubileumi ünnepség tegnap folyt le. Reggel, jóval az isteni tisztelet megkezdése előtt zsufolásig megtöltötte az előkelő közönség a tágas és diszes gör. kath. templomot.

Az ünnepélyes szent misét Pável Mihály v. b. t. t., püspök tartotta, Radu Demeter püspök, dr. Laurán Agoston püspöki helynök, Sarkadi Tihamér és Nyess Mózes kanonokok és az alsó papság segédletével.

Kiemelkedő pontja volt az ünnepélynek az

a nagyszabású szónoklat, amelyet az egyházmegye tudós főpapja, dr. Laurán Agoston tartott. Részletesen foglalkozott az Unió történetével, kiemelte annak nagy fontosságát és áldásos kihatását.

A szent mise alatt az énekkar igen szépen adott elő több egyházi éneket.

Az istentisztelet végén volt a főgymnásiumi növendékek zászlójának beszentelése, a melyet Pável Mihály püspök végzett.

Az ünnepségek méltó befejezéseül jól sikerült színelőadást tartottak, a melyet fényes tánczestély követett. A mulatságon az egyházi és világi notabilitások és Belényes szépei nagyszámmal voltak jelen.

A jubileum alkalmából ugy Belényesbe, mint Nagyváradra igen sok üdvözlő távirat érkezett Pável püspökhöz.

### Senkit se bántunk!

Mikor a tavasszal a 6000 koronás Bródy-díj bíráló bizottsága Kaas Ivor bárót jelölte ki a legérdemesebb magyar publicistának, Szász Károly és Gyulai Pál fejüket csóválták rá.

— Kaas Ivor gyönyörűen ír ugyan, de nagyon önálló nézetei vannak. Protestáns ember létére ellene van a liberális egyházpolitikának, ilyen önállóságot a magyar tudományos akadémia és mi, annak halványuló csillagai: Szász és Gyulai el nem nézhetünk. Sértené a liberális érdekeket, már pedig mi a világért meg nem bántanánk senkit!

És Kaas Ivor nem kapta meg a 6000 koronát, csak a bíráló bizottság elismerő, lelkes sorait. Azt hitte Szász Károly, az elismerés hangját elnémithatta az ő korlátoló felekezeti rövidlátásának eredménye, a szavazás...

Tehát ne bántunk a liberálisokat!

Most került megint döntés alá a Bródy-jutalom ügye s az Akadémia által kiküldött bizottság a 6000 koronát Jancsó Benedeknek ítélte oda.

Tetszik tudni, ki az a Jancsó Benedek?

Igen kiváló publiciszta, ha nem is áll egy sorban Kaas Ivorral. Megvan az az előnye, hogy a liberálisokat nem igen bántotta s a Bródy-jutalom bizottsága azt hiszi, ezzel meg fogja nyerni Jancsó a Szászék mindenható kegyelmét.

Oh, szerencsétlen gondatlanság! A Bródy-bizottság nem vette észre, hogy Jancsó az erdélyi oláhokról irt egy néhány könyvet, pedig az erélyi oláh kerületek szállítják a legliberálisabb képviselőket, Bánffy leghíresebb gárdáját...

Meg vagyunk győződve, hogy az összes ülésen megint megcsóválják a fejüket Szász és Gyulai

— Jancsó Benedek okosan ír, de nem praktikus. Kellemetlen igazságokat soha sem jó hangoztatni; fejek betörése lehet rá a választott Jancsó könyvei sértik a liberális honatyák választóit, már pedig mi a világért meg nem jutalmazhatunk ilyen sértő szándéku urat.

S az akadémikusok bizonyára elvetik Jancsót is s megjutalmazták Gyulait vagy Szász Károlyt.

Mi pedig csak kaczagunk a bolond külföldön, mely azt hiszi, a mi akadémiaink is a nemzet bölcseit, csillagait egyesíti magában...

Az csak külföldi szokás! Nálunk ebben is eredeti magyar specialitás kell.

S ime a két specialitás: Gyulai és Szász Károly.

## UJDONSAGOK.

### TAJÉKOZTATÓ.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 8-5-ig 20 fillérért. Kedden és csütörtökön d. u. 8-5-ig 40 fillérért. Más időben 1 korona.

Nov. 23. A városi árvaház ig. választmányának ülése, d. e. 11 órakor a városházán.

Nov. 22. A kath. kör választmányának ülése este 6 óra-or.

Nov. 27. Képviselőválasztás Belényesben.

\* **Lónyay grófék Budapesten.** *Lónyay* Elemér gróf feleségével, *Stefánia* kir. hercegnővel és kíséretével tegnap dél óta Budapesten tartózkodik. Lakásuk a Hungária-szállóban van, a honnan ma délelőtt 11 órakor nyitott kocsin *Gerband* udvari czukrász gizella-téri üzletébe hajtottak reggelire. Az üzlet előtt arra a hirre, hogy Lónyay grófék ott tartózkodnak, óriási közönség verődött össze, a mely a grófékat távozásukkor lelkesen megéljenezte. Innen a városba hajtottak, a hol a járó-kelők mindentűz szives óvációban részesítették őket.

\* **A Vörösmarty-szoborra.** *Vörösmarty* Mihály halálának 100 éves fordulójára alkalmából a fővárosban bizottság alakult azon nemes célból, hogy a lángelkű nagy költő emlékére szobrot emeljen a fővárosban. A szobor-bizottság lendülettel felhívást intézett dr. *Bulyovszky* József polgármesterhez, amelyben kéri, hogy hasson oda, miszerint a nagy költő emléksobrának költségeihez Nagyvárad városa is hozzájáruljon. A tanács közelebb tárgyalja a kérelmet.

\* **Az árvák ügye.** Nagyvárad város árvaházának igazgató választmánya ma, csütörtökön, nov. 22-én délelőtt 11 órakor ülést tart a városházán.

\* **Hol lesz a járási székhely?** Biharvármegye törvényhatósága már régebben foglalkozik azzal a kérdéssel, hogy a bihar-tordai járás székhelyét *B-Tordáról* más községbe tegyék át s az évi juniusi közgyűlésen a járás új székhelyét *Bihar-Udvari* községet jelölték ki. A belügyminiszter most döntött a közgyűlés ezen határozata felett s azt megváltoztatta. Azt az indokot, hogy nem lehet megfelelő lakást kapni a főszolgabíróknak és a hivatalnak, nem találja elégnak. Ha mégis meg kell változtatni a székhelyet, Bihar-Udvari helyett *Nagy-Bajom* községet jelzi megfelelőnek. A miniszter a megoldásra nézve azt ajánlja, hogy az alispánnal egy bizottság menjen ki a helyszínre s ez intézkedjék a lakás dolgában.

\* **Nagy idők tanuja.** Mint részvétellel értesülünk, Micskén tegnap reggel 7 órakor elhunyt *Szilágyi* Ferencz, nyugalmazott kir. törvényszéki bíró 78 éves korában. Az elhunyt Bihar-megyében általánosan ismert és tisztelt egyén volt. A függetlenségi harcban mint lelkes ifjú tevékeny részt vett. Kossuth Lajos több ízben fontos megbízatással látta el. A forradalom után, mint jó magyar, minden állást visszautasított s csak az alkotmány visszaállítása után lépett a magyar igazságügy szolgálatába. Magas műveltségű, igazi tipikus magyar ember volt. Járatos a francia és német irodalomban. Ritka független gondolkozású és érzelmű egyéniség volt. Halálát nagy kiterjedésű rokonság, régi nemes származású családja és neje *Baranyi* Kornélia gyászolja.

\* **Másodvirágzás.** Ritka szép látványnak voltak szemlélői a minap Liptó-Szent-György városának lakói. A szabad ég alatt nyíló rózsákra bukkantak, melyeknek szerfölött kellemes illatjuk volt. A lipiói klíma alatt eme ritka természeti tüneménynek az egész város csodájára járt.

\* **Ernő herceg gyermekei.** A képviselőház befejezte a trónörökös házasságának beczikkelyezéséről szóló törvény tárgyát és igazat adott a kormányoknak, mely a házi törvényekre való hivatkozással igazolta a maga álláspontját. A vita folyamán a miniszterelnök egy közbeszólás kapcsán azt kiáltotta oda Polónynak, hogy a vagyoni részre kíváncsi-e, a mit Polónyi erősen tagadott. Pedig nincs kizárva, hogy legközelebb olyan interpelláció kerül a Ház elé. Szólna pedig ez az interpelláció, ha megtétnék, Ernő herceg gyermekeiről. Ernő főherceg ugyanis nem kötött egyenrangú házasságot, hanem királyi engedelem nélkül elvett egy magyar nemes ember, egy zalaegerszegi földbirtokos, Skublits László leányát, Laurát. A főherceg nem morganatice. hanem jobb kézzel és törvényes formák között esküdt meg Skublits Laurával és vele több éven át, az asszony korai haláláig a legboldogabb házasságban élt. A házasságból született négy gyermek közül három van életben, egy meghalt és az élők közül az egyik, a hajadon leány, elmezavart és gyógyintézetben van. Ernő herceg tavaly meghalt és gyermekei nemcsak rangját és címét, de nagyonát sem örökölték; az egész vagyon, a házi törvény rendelkezései szerint, Rajner főhercegnek jutott. Walburg báró azóta igyekezett a felsége elé jutni, de nem sikerült neki; egyszer az utcán egy kérvényt dobott a király kocsijába. Akkor a felsége megbízásából Kernstock lovag udvari pénztáros tárgyalásokba bocsátkozott vele és 200.000 forint ajánlott föl neki végkielégítésül. Walburg báró az ajánlatot nem fogadta el; ő egy millió forintot kért a maga és nővérei részére. Ezt nem adták meg és a tárgyalásokat félbeszakították. Walburg Ernő báró jelenleg Budapesten van és újból keresi a maga igazát, melynek kivívásával Eötvös Károlyt bízza meg. Hir szerint Széll Kálmán miniszterelnök ez ügyben tegnap referált a felségének. Érdekes tény, hogy magyar királyi herceg törvényes házasságból származott gyermekei apjuk után se rangot, se címet, de még vagyont sem örökölhettek, pedig a magyar törvény nem ismer sem morganatikus házasságot sem mesalliancet.

\* **Sikkasztó végrehajtó.** *Dragovics* Kálmán b.-ujfalui kir. járásbírósi végrehajtót már régebben felfüggesztették állásától hivatali visszaélések miatt. A vizsgálat folyt ellene és most a bűnös végrehajtónak óriási sikkasztására jött rá *Aszalay* Sándor járásbíró. *Huszonkét-ezer korona* hivatalos pénzt, melyet egy pusztán gazdasági gépek elárverezéséből vett be, sikkasztott el *Dragovics* Kálmán. A mint kiderült a sikkasztás, rögtön keresni kezdték a végrehajtót, de nem találták sehol. Még november 4-ikén eltávozott Ujfaluból, a lehet, hogy azóta Amerikában van, ám-bár sokan azt hiszik, hogy ügyilkos lett. A járásbíró megtáviratozta az esetet s kir. ügyészségnek, kérve a végrehajtó nyomozásának elrendelését.

A vizsgálat megejtése végett *Ember* Géza kir. törvényszéki vizsgálóbíró kiutazott B.-Ujfaluba, s vele együtt ment *Nagy* Ferencz kir. törvényszéki elnök is.

\* **Az új sertésvásártér.** Nagyvárad város, törvényhatósága, a miniszter leirata folytán, junius havi közgyűlésében elhatározta, hogy a sertésvásártérrel a mostani ló- és baromvásár és a Körözs folyó közötti területen rendezi be. A közgyűlés ezen határozatát a miniszter jóváhagyta. Az új sertésvásártérrel a jövő évi juniusi nagyvásárra készítik el.

\* **Belefult a Körözsbe.** Gyigyisen községben *Mucz* Pável erős durranást hallott s azt híven, hogy valaki dinamittal halászik, belement a Körözsbe halat fogni. A vízárja azonban elcsapta s a szegény ember befelfult a Körözsbe. Egy fiucska vitte meg a hirt a községbe, de mire kifogták, már halva volt az ember.

\* **Allami óvónők kinevezése.** A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter *Vajna* Gizella és *Patakyné Réz* Erzsébet okleveles kisdéd-óvónőket a nagyvárad állami kisdédóvodához kisdédóvónők kinevezte.

\* **Felolvasó estély a »Népkör«-ben.** Érdekes és változatos műsoru estélye lesz Várad-Velenczén december 1-én. Minthogy ezen napra esik *Vörösmarty* Mihály, a nemzet koszorús költője halálának 100-ik évfordulója, a felolvasó estély programja is ugyan összeállítva, hogy az est mintegy emléktűnnpes lesz a nagy költőnek, melyen városunkban is kegyelettel, hálaival adóznak a nemzeti újjászületés édes szavú dalmokának. Az estélyt a »Népkör« elnöke dr. *Dési* Géza nyitja meg s hangsúlyozni fogja e nap fontosságát és *Vörösmarty* költői és hazafiúi érdemeit. Érdekes pontja lesz a műsornak színtársulatunk jeles tagjának, *Könyves* Jenőnek szabad előadása is, a nagy tragikai alakokról. *Vörösmarty* egyik legszebb hazafias versét, az »Uri hölgyhöz« címűt egy tehetséges női közreműködő, *Goldenthal* Rózsika k. a. fogja előadni. A felolvasást táncmulatság követi, melyre nem bocsájtott ki külön meghívót az elnökség, hanem ez uton hívja meg az érdeklődő közönséget. Belépti-díj személyenkint 1 korona.

\* **Uj ügyvédek.** A nagyvárad ügyvédi kamara közhírré teszi, hogy dr. *Ille* Andor tenkei lakos ügyvéd, az ezen kamara által vezetett ügyvédek névjegyzékébe, Tenke székhelylyel, dr. *Gáspár* Gyula sz.-somlyói lakos ügyvéd, az ezen kamara által vezetett ügyvédek névjegyzékébe, Szilágy-Somlyó székhelylyel, felvétellett.

\* **Névváltoztatás.** Schweiger Zsófia és kiskoru Schweiger Regina beéli lakosok vezetéknévüket »Csillag«-ra változtatták.

\* **Köszönet-nyilvánítás.** A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter dr. *Császka* György kalocsai érseknek, a ki a Kalocsán szervezett gazdasági ismétlő iskola tanítójának tiszteletdíjára évi 1000 (egyezer) koronát mel-tóztatott uradalmi pénztárából biztosítani, köszönetét nyilvánította.

## EGYESÜLETEK

### Az Országos Keresztény Szövetkezeti kongresszus.

**Budapest,** nov. 21. (Saját tud. távirata.) A kongresszust *Zichy* Aladár gróf nyitotta meg. Beszédében a kis emberek ügyének felkarolásáról szólt, kifejtve a módozatokat, melyek által ez elérhető. Az emelkedett hangú szép beszédet e szavakkal végezte: Csakis keresztény alapra fektetett társadalom képes egészséges államot teremteni. . . A kongresszus *Gyürky* Ödön indítványára a hercegprimást, Császkát, Zalka, Desseffy, Bende püspököket és *Zichy* Jánost táviratilag üdvözölte. *Kirchane* a keresztény szövetkezetek ügyéről értekezett, *Szentiványi* Károly pedig a vidéki szövetkezetekről és a központ létesítéséről.

## Igazságszolgáltatás.

### A megcsalt férj bosszúja.

(Dudás Juon felmentése.)

Nagyvárad, nov. 21.

Dudás Juon bűnügyében a folytatólagos tárgyalást délelőtt 9 órakor nyitotta meg *Milye* Gyula, a bíróság elnöke. Első sorban is az esküdteknek felteendő kérdésekre vonatkozólag terjesztette elő a vád és a védelem a maga indítványát, melyek után a törvényszék a kérdések szövegét állapította meg.

Ezután a vádhatóság képviselője dr. *Nagy* Géza mondta el vádbeszédét. Először is vázolta

a bűncselekményt, annak kiemelkedőbb mozzanatát bővebben fejtegetve. A kihallgatott tanúk, valamint vádlott felesége *Heczkó Juli* vallomásából teljesen beigazoltak találja a vádat, s kéri az esküdtszéki bíróságot, hogy vádlottat a felindulásban elkövetett szándékos emberölésben mondja ki bűnösnek.

Erre a vádlott védője, dr. *Wavrek Kálmán* ügyvéd sikerült védelmet terjesztett elő. Védbeszédében arra fektette a fősúlyt, hogy vádlott tettét jogos önvédelemből követte el s tette különben is be nem számítható, mert elmethetsége meg volt zavarva.

#### A verdikt.

Az esküdtszék erre visszavonult a verdikt meghozatalára. Mint egy félórai tanácskozás után hirdette ki az elnök a határozatot, amely 7 szóval 5 ellen kedvező volt a vádlottra, kit ezen verdikt alapján a kir. törvényszék felmentett s rögtön szabadlábra helyezett.

## SZINHAZ.

### HETI MŰSOR.

*Csütörtök:* »Jáfet tizenkét felesége« másodsor.

*Pentek:* »A Sabin nők elrablása«.

*Szombat:* »Traviata«

*Vasárnap:* ) délután: »Hófehérke.«  
este: »Két pisztoly.«

### Paraszt szívek.

*Balassa Ármin* dr. ügyvéd népszinműve sem fogja az állítólag erősen hanyatló népszinműirodalmat feltartóztatni. Szerződéseket igen jól tud kötni, mint a darabban előforduló szerződés mutatja, a bonyodalmat is megköti, de mikor a kioldásra kerülne a sor, sommás uton keresztül vágja egy gyilkos bicskával. A néző törje rajta a fejét, miért?

*Csési Ferkéé* (Pintér) ez a fatális bicska, a ki pedig éppen a börtönből jön most is. *Rózsa Vera* (Forrai), a felesége annak idején megtetszett Ferke apjának is s ezért a fia úgy meg találta ütni, hogy belehalt. Csak annyi ideje maradt az öregnek, hogy minden vagyonát Verára iratta. Míg azonban Ferke a csillagbörtönben ül, Vera szemet vet az ifjabb *Baló Mátyásra* (Szarvasi) s hogy még jobban magához lánczolja, ráiratja az egész vagyonát.

Ekkor jön haza Ferke. Balóban van annyi becsület, hogy a vagyont jogos tulajdonosának, Csési Ferkének akarja odaadni, de arról hallani sem akar, hogy az asszonyról is lemondjon. Ferkének szintén csak az asszony fáj, de mikor látja, hogy Verát a szíve csak Balóhoz húzza, elkéserevésében leszurja a híres szép menyecszt és megy vissza a honnan jött, a csillagbörtönbe.

Igy aztán a sok szerelemnek az a vége, hogy Ferke is kétségbe esik, Baló Mátyás is, Vera sem szerethet már senkit. Mikor a lángoló szenvedélytől valami érdekes, nagy szabású cselekményt várnánk, egy szúrás — és alig jövünk magunkhoz a bámulatból.

— Hát már is vége?

Olyasforma benyomással hagyjuk el a darabot, mintha a közepén engedték volna le a vasfüggönyt. Vagy mintha *Balassa Ármin* dr. ur a sommás keresetet idáig írta meg:

... alapján tisztelettel kérem a tek. kir. járásbíróságot:

Punktum. Semmit tovább.

A előadás egyes apróságoktól eltekintve, jól ment. Ilyen apróság volt *Pintér* (Csési Ferke) éneke; bizonytalan, hamis volt legalább a fele. Alig tudta kitűnő játéka ezt a kellemetlen benyomást elfeledtetni; mint játszó és beszélő

parasztlegénynek párját kell keresni. Énekekben sikert aratott *Forrai Ferike*; nem az ő hibája, ha Bokornak nem sikerült olyan dalokat írnia, amelyeket meg kell ujrátatni. Játéka szintén kifogástalan volt.

*Szarvasi Sándor* (ifjabb Balló Mátyás) a szenvedélyeket, *Peterdy Sándor* (idősb Baló Mátyás) az apai szeretetet adta hiven: de legjobb öreg paraszt volt *Bognár János* (öreg béres). Minden mozdulatát, szavát mintha a tanyákból leste volna el. *Tintás* ügyvéd szerepét Bérczi vállalta magára. Szintelen szerep, de jól kihasználta.

Utána *Uránia*-előadás volt, közönség — talán erre való tekintettel — mérsékelt számban.

K. A.

**Traviata.** A Szigligeti-Színház igazgatósága kiváló sulyt fektet arra, hogy gondos, szigorú próbák után könnyebb fajtájú operákat hozzon színre s a dalművet megkedveltesse a közönséggel. Hunyady László és Troubadur után szombaton a *Traviata*, Verdi gyönyörű operája kerül előadásra. Az énekes személyzet ezenkívül szorgalmasan készül a *Bűvös vadászra*, Aubert nagyszabású dalművére melyet Nagyváradon most fognak bemutatni első ízben. Az első opera-premiérhez az igazgató teljesen új kosztümöket és díszleteket csináltat.

**A legközelebbi reprizek.** Az érdekesnél érdekesebb reprizek egész sorát tűzte előkéskülsőre színházunk igazgatósága. A reprizek nagyrészt a jövő hét műsorában foglalnak helyet s köztük első a *Kornevillei harangok* Planguet operettje, melyet rövidesen követ Jókai és Straus nagy műve a *Czigánybáró*. Nemsokára ezután *Mikádó*t Sullivan japán operettjét elevenítik föl nagy díszszel, majd *Szulamit* következik a soron. Ezenkívül a *Gyurkovics lányok* és *Mintaférfi* foglalkoztatja a személyzetet, mely több újdonságra is nap-nap mellett készül.

**Jáfet 12 felesége.** Ma csütörtökön másodsor kerül színre a *Jáfet 12 felesége* című mulattató operett, mely bemutatóján teljesen megnyerte a közönség tetszését. Az operettet az ismert szereposztásban adják elő.

## TAVIRATOK

### Az O. M. G. E. és a bihari memorandum.

Budapest, nov. 21. (Saj. tud. táv.) Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület közgazdasági osztálya tegnap foglalkozott a biharmegyei gazdasági egyesület memorandumával *Krausz Lajos*, *Zselénszky*, *Hameszberg* s többek hozzászólása után elfogadta *Rubinek* javaslatát, hogy a tőzsde-reform helyes, de kevés a visszaélések megszüntetésére. Szükséges, hogy a tőzsde-törvényhozás útján szabályoztassék s ennek keretén belül a fedezetlen határidő üzlet eltöröltessék.

### Elhunyt csillagkeresztes hölgy.

**Pécs**, november 21. (Saját tud. távirata.) Özvegy gróf Apponyi Rudolfné született gróf Rencendorff Anna, csillagkeresztes és palotahölgyet ma helyezik örök nyugalomra a lengyeli családi sírboltban. Az elhunyt kegyelmes asszonyt ki 83 évet élt és kinek jótékonyága messze vidéken ismeretes volt, az Apponyi, Esterházy, Hoyos, Wenckheim grófi és Borghese hercegi családok gyászolják.

### A czár betegsége

**Moszkva**, nov. 21. (Saj. tud. távir.) A czár állapota mindinkább rosszabbra fordul. Az orvosok kétségbe vannak esve, hogy segíteni nem tudnak.

### Nagy sikkasztás a fővárosában.

Budapest, nov. 21. (Saját tud. táv.) *Kronomer Miksa*, a fővárosi kiegyezési iroda tulajdonosa 60000 forintot elsikkasztott és családjával együtt Amerikába szökött.

### A kínai császárné titkos rendelete.

London, nov. 21. A Daily Telegraph-nak jelentik Sanghaiból tegnapi kelettel: Ideérkezett jelentés szerint ma táviratilag az özvegy császárnénak egy titkos rendeletét terjesztették, amely az alkirályokat és kormányzókat felszólítja, hogy az ország minden részében készen legyenek a szövetségesek ellen való háborúra. — A Daily News-nak jelentik Sanghaiból tegnapelőtti kelettel, hogy az udvar a nélkülözések és kényelmetlenségek miatt, amelyeknek Sainganfuban ki van téve, nagyon szeretné ezt a helyet elhagyni, és teljesen Tungfuszang kezében van, a ki nem ment Kanszého, mint előbb jelentették, hanem még Szinganfuban van, ahol 16,000 emberrel rendelkezik. (M. I. T.)

## Szigligeti-Színház.

Folyószám 39.

Idénybérlet 87 sz.

Nagyváradon, csütörtökön, 1900. nov. 22-én

### Jáfet tizenkét felesége.

Operette.

#### SZEMÉLYEK:

Péterson Jáfet, gazdag gyáros	Nyáray Antal
Deborah Jáfet felesége	Benkő Jolán
Arabella	Forrai Ferike
Klári	L. Halász Anna
Beatrix	D. Tóth Erzsé
Rebeka	E. Egyed Margit
Zina	Egyed Lenke
Marie	Szilágyi Dezsőné
Elize No 1	K. Biró Anna
Elize No 2	Kéry Jolán
Betti	K. Komáromy E.
Doróttya	Delinné
Adeline	B. Horváth Irma
Divaló, rendőrbiztos	Szilágyi Dezső

A holnapi előadásra jegyek előre válthatók d. u. 3 órától 5-ig a rendes nappali pénztárnál.

Kezdeté 7 órakor, vége 10 órakor.

Holnap pénteken, nov. 23-án:

### Sabin nők elrablása.

Vigjáték.

## SZERKESZTOI POSTA.

**Jourozó társaság.** Azokat a kedves tárcákat a vidéki elbeszélő irodalom egyik ujonnan feltűnt kiváló munkása, *E. Szabó Ilona* írja. Tőle való a tegnapi számunkban megkezdett ma befejezett tárcza is. Birjuk ígérését, hogy továbbra is fel fogja keresni lapunkat tárczáival; eddigi hosszúság hallgatásának oka betegsége volt.

## KOZGAZDASAG.

**Dohány-beváltás.** Az 1900. évben a kincstár részére termelt dohány-beváltás határidejét úgy Nagy-Létára, mint Ermihályfalvára nézve 1901. évi január 2-től február 28-ig állapították meg.

### Nagyváradai hetivásár.

Vásári árjegyzék a nagyváradai piacon 1900. nov. hó 20-ik napján tartott vásárban eladott természetmennyek és élelmiszereknek.

Tiszta buza: 13.60—13.—. Kétszeres buza 12.40—12.—. Rozs 12.80—12.40. Arpa 11.60—11.—. Zab 10.40.—10.—. Tengeri: 9.60.—9.20.

Borsó 34.—. Lencse 42.—. Bab 14.—. Köleskása 24.—. Burgonya 3.40. 100 kiló lángliszt 25.—. zsemlyelisz 24.—. fehérkenyér liszt 23.—. barnakenyér liszt 20.—. széna fuvarral 4.80. szalma 1.—. Szalonna 106.—. 6 kiló zsup-szalma —16. 150 dkg alom-szalma —8. 1 köbm. bükkfa 6.50. tölgyfa 6.—. cserfa 6.80. 100 kiló marhahus —.96. öntött gyertya —.84. Lámpaalaj —.82. 1 liter ó-bor 1.—. Uj-bor —.80. Pálinka —.72. Szilva-pálinka 1.60. Szesz 2.—. 1 mm. kőszó 21.50. nyers fagyú —.48. olvaszt. fagyú 72.—. szappan 48.—. Mosott birka gyapju —.—. magyar gyapju —.—. Egy hektoliter ó-bor 66.—. új bor 50.—. méz 2.20. kemény faszén 3.20. puha faszén 3.—. kendermag 20.—. köles —.—. repce —.—. dió 50.—. mogyoró —.—. aszalt szilva 42.—. Egy kilogramm savanyú káposzta —. szalonna 1.18. sertéshus 1.—.4. juh-hus 64. veres hagyma 14. fog-hagyma 30. bors 2.40. paprika 2.20. barnakenyér 20. Egy liter kőolaj 40. mm. bükköny —.—. 1 mm. luczernamag —.—. 1 mm. lóhere —.—. 1 mm. burgondi —.—.

**Forgalmi kimutatás 1900. évi nov. hó 20-ról.** Tízta buza körülbelül 2000 hltr, kétszeres buza 450 hltr, rozs 600 hltr, árpa 300 hkl. zab 280 hltr, tengeri 2200 hltr, burgonya 780 hltr. Lábás jószágok: Hizott sertés mintegy 280 drb, félhizott 530, sovány 180, süldő 480, malacz 670, hizott marha 18, jármás ökör 440, fejős tehén 280, borju 210, bivaly 13, juh és kecske 260, ló 350.

**Marha ártáblázat 1900. nov. hó 20-ról.** Egy pár első rendű jármás ökör 620—680, egy pár másodrendű jármás ökör 470—600, egy pár harmadrendű jármás ökör 265—460, 1 drb fejős tehén 100—250. 1 drb vágó ökör 250 kgr. 160—230. 1 drb vágó tehén 150 kgr. 120—180. 2 drb. veres borju 30—50, 1 drb. fél éves borju 36—44, 1 drb egy éves borju 46—70, két éves borju 60—168. 1 drb hizott sertés 76—130, 3 pár fél éves 24—30, 1 pár egy éves sertés, 38—60, 1 pár két éves sertés 62—118. 1 drb igás ló 140—280, 1 pár ökörbőr 40—50, 1 pár tehénbőr 26—34. 1 pár bojubőr 10—20, pár lóbor 8—18.

## Határidők.

Budapest, nov. 21.	
Buza októberre	— — — — —
Buza áprilisra	— — — — — 7.57
Tengeri	— — — — — 5.03
Rozs ápr.	— — — — — 7.22
Zab ápr.	— — — — — 5.59
Káposzta, repce, aug.	— — — — —

## Értéktőzede.

Budapest, nov. 21.	
Osztrák hitel	— — — — — 657.75
Magyar hitel	— — — — — 671.25
Allamvasut	— — — — — 655.50
Rimamurányi	— — — — — 485.50
Magyar jelzálog	— — — — — 484.—
Salgótarjáni	— — — — —
Wagon-kölcsön	— — — — —

## Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1900. nov. 21-én.	
Magyar aranyjárdék 4%	— — — — — 96.05
Magyar koronajárdék	— — — — — 90.30
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4,1/2%	— — — — — 99.50

Magyarvasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	— — — — — 99.25
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	— — — — — 98.50
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	— — — — — 90.75
Italmérségi jog megváltási kötvény	— — — — — 98.40
Horváth-szlavónföldtehermentési kötvény	— — — — — 92.50
Magyar nyereség-sorsjegy-kölcsön	— — — — — 163.50
Tiszaszabályozás szept. sorsjegyek kölcsön	— — — — — 140.—
Osztrák járadék papirban	— — — — — 98.—
Osztrák járadék ezüstben	— — — — — 97.50
Osztrák járadék aranyban	— — — — — 95.50
Osztrák korona járadék	— — — — — 98.25
Osztrák államsorsjegyek	— — — — — 133.50
Osztrák magyar bankrészvény	— — — — — 16.90
Magyar hitelbankrészvény	— — — — — 671.—
Osztrák hitelintézet részvény	— — — — — 656.50
Párisi vista	— — — — — 95.85
20 frankos arany (Napoleond'or)	— — — — — 19.20
Németbirodalmi márka	— — — — — 116.65
London vista	— — — — — 240.65
20 márkás arany	— — — — — 23.54

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

## Üveg- és porcellán-üzlet

áthelyezés.

Tisztelettel értesitem t. vevőimet és a n. é. közönséget, hogy

## üveg- és porcellán-üzletemet

1900 november 15-től

Kossuth (Sas) utca, Mezey-féle szomszéd házban  
helyeztem át.

További b. látogatását kérve, maradok

kiváló tisztelettel

HANT FRIGYES.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

# SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA R. T.

Nagyvárad, Apáczá-utca 3. szám.

**Művek,**  
folyóiratok, hírlapok,  
vonalzatok,  
gazdasági nyomtatványok,  
egyházi, községi  
és egyéb  
hivatalos nyomtatványok,  
körlevelek,  
levélborítékok.

Elvállal és készít:  
izléses kivitelben  
mindennemű  
**nyomdai munkákat**  
jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

**Levélfek,**  
számlák, falragaszok,  
báli meghívók,  
tánczrendek, étlapok,  
naptaarak,  
palaczkfeliratok,  
névjegyek,  
**gyászlapok**  
stb. a nyomdai szakba  
vágó nyomtatványok  
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok  
raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.